

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **D. C.**

w przedmiocie wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2020 r., sygn. II AKa 57/20, częściowo zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 20 grudnia 2019 r., sygn. akt II K 69/18,

po rozpoznaniu - z urzędu - na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 4 grudnia 2024 r. wystąpienia sygnalizacyjnego (art. 9 § 2 k.p.k.) zawartego we wniosku o wznowienie,

p o s t a n o w i ł:

na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.

1. wznowić postępowanie sądowe zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 grudnia 2020 r., sygn. II AKa 57/20,

2. uchylić w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2020 r., sygn. II AKa 57/20 i poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 20 grudnia 2019 r.,

sygn. akt II K 69/18, a sprawę oskarżonych D. C. , A. S. i J. B. przekazać Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania.

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, wyrokiem z dnia 23 grudnia 2020 r., sygn. II AKa 57/20, wydanym na skutek apelacji prokuratora i obrońców oskarżonych, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 20 grudnia 2019 r., sygn. akt II K 69/18, wydany w składzie z udziałem SSO X. Y., w ten sposób, że:

1. uchylił wobec oskarżonego D. C. orzeczenie z punktu III o łącznej karze pozbawienia wolności,
2. w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu D. C. w punkcie I przyjął, że zachowań opisanych w zarzutach aktu oskarżenia w punktach od 1 do 139 dopuścił się działając wspólnie i w porozumieniu z J. B. i A. S. z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu i czyn ten zakwalifikował z art. 286 §1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i te przepisy przyjął za podstawę skazania ,a na podstawie art. 286 § 1 k.k. wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
3. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego D. C. karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
4. uchylił wobec oskarżonego A. S. orzeczenie z punktu VIII o łącznej karze pozbawienia wolności,
5. w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu A. S. w punkcie IV przyjął, iż czynu tego dopuścił się wspólnie i w porozumieniu z D. C. i J. B.,
6. za podstawę wymiaru kary wymierzonej wobec oskarżonego A. S. w punkcie VI przyjął art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i podwyższył ją do 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
7. na podstawie art. 91 § 2 k.k., art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego A. S. karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

8. uchylił wobec oskarżonego J. B. orzeczenie z punktu XIII o łącznej karze pozbawienia wolności,
9. w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu J. B. w punkcie IX przyjął, że czynu tego dopuścił się wspólnie i w porozumieniu z D. C. i A. S.,
10. za podstawę wymiaru kary wymierzonej wobec oskarżonego J. B. w punkcie XI przyjął art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i podwyższył ją do 6 lat pozbawienia wolności,
11. na podstawie art. 91 § 2 k.k., art. 85 §1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego karę łączną 6 lat pozbawienia wolności;

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Aktualnie skazany wystąpił do Sądu Najwyższego z osobistym, kolejnym wnioskiem o wznowienie ww. postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem.

Skazany w części wstępnej wniosku podniósł, że w postępowaniu przed Sądem I instancji zaistniało uchybienie o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. z uwagi na udział w składzie orzekającym SSO X. Y., powołanego na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Suwałkach w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018, poz. 3), a więc organu niebędącego – w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego – niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej. Sytuacja ta powoduje, że skład orzekający, w który wchodzi osoba tak powołana na urząd sędziego, nie spełnia w konkretnej sprawie standardu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Niezależnie od powyższego, skazany – nie określając precyzyjnie podstawy wznowienia, przedstawił szereg argumentów podważających sprawstwo prawomocnie mu przypisanego czynu, treść zamiaru czy postać przestępczego współdziałania, trafność subsumcji, jak również rzekome nieuwzględnienie szeregu dowodów, których przeprowadzenia domagał się w trybie art. 97 w zw. z art. 546 k.p.k.

W konkluzji skazany wniósł o wznowienie wyżej wskazanego postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem, uchylenie wyroków Sądów obu instancji i uniewinnienie go od zarzucanych mu czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z dyspozycją art. 542 § 1 k.p.k. wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek lub z urzędu. Przy czym, jak wynika z treści art. 542 § 3 k.p.k., postępowanie z urzędu wznowia się tylko w razie ujawnienia się jednej z przesłanek wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. Oznacza to, że postępowanie wznowieniowe, którego przedmiotem jest stwierdzenie, czy w sprawie doszło do zaistnienia którejś z bezwzględnych przesłanek odwoławczych, toczy się z urzędu, zaś pismo zawierające wniosek o rozważenie wyżej wskazanej okoliczności, bez względu na to, jaką nadano mu formę, ma charakter sygnalizacji konieczności rozważenia wznowienia postępowania z urzędu (post. SN z 23.02.2022 r., III KZ 10/22).

W przypadku odwołania się przez skazanego we wniosku o wznowienie zarówno do podstaw wznowieniowych wynikających z art. 540, art. 540a czy art. 540b k.p.k., jak i podstawy z art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 542 § 3 k.p.k., badanie w kierunku tej ostatniej powinno wyprzedzać analizę pozostałej części argumentacji, związanej z „wnioskowymi” podstawami wznowienia. Ewentualne bowiem zmaterializowanie się bezwzględnej przyczyny odwoławczej rodzi konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia. W takim wypadku nowe fakty i dowody, niezależnie od tego, czy rzeczywiście mają one walor „nowości”, względnie wnioski o przeprowadzenie dalszych dowodów, będą podlegały rozpoznaniu w ponownie toczącym się postępowaniu.

Zasadne okazały się argumenty skazanego sygnalizujące (w trybie art. 9 § 2 k.p.k.) możliwość zaistnienia w sprawie uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającej na tym, że skład Sądu Okręgowego w Suwałkach orzekający z udziałem sędziego X. Y., był nienależycie obsadzony, albowiem procedowanie przez Sąd Okręgowy z udziałem wyżej wymienionego sędziego nie zapewniało stronom niniejszego postępowania jednej z podstawowych w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji RP)

gwarancji procesowych, którą jest prawo dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.).

Okoliczności tej nie dostrzegł i nie rozważył Sąd Apelacyjny przeprowadzający kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku.

Taka ocena Sądu Najwyższego stanowi wynik zbadania tzw. instytucjonalnego aspektu niezawisłości sędziego od innych, niż sądownicza władz, przebiegu kariery sędziego X. Y. w strukturze wymiaru sprawiedliwości poczynając od roku 2016, a więc bezpośrednio poprzedzającego zapoczątkowanie zmian organizacyjnych w sądownictwie powszechnym zmierzających do nieakceptowalnego na płaszczyźnie konstytucyjnej i konwencyjnej, systemowego podporządkowania wymiaru sprawiedliwości władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Uprawnienie do badania przedmiotowego zagadnienia znajduje swe zakotwiczenie w uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), której wnioskami i zawartą tam wykładnią prawa Sąd Najwyższy pozostaje związany w myśl art. 87 ust. 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1093 ze zm.). Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że tego stanu rzeczy nie zmienił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., sygn. U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (por. m.in.: uchw. SN z 5.04.2022 r., III PZP 1/22; uchw. składu siedmiu sędziów SN z 2.06.2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2002, z. 6, poz. 22). Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wyrok ten „wykracza poza zawarty w art. 188 Konstytucji RP katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji RP uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały trzech Izb SN, ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanowić mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego) - (tak SN w post. z 23.11.2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; post. SN z 18.01.2023 r., IV KZ 59/21; wyroki SN: z 17.05.2023 r., V KK 17/12; z 14.06.2023 r., II KK 489/21).

We wspomnianej uchwale połączonych Izb Sąd Najwyższy orzekł, że: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.” W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił jednak, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Pogląd zawarty w uchwale trzech Izb został następnie potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). Także i tam wskazano, że „brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”. Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1.

W tym względzie istotne jest również stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce. Trybunał wskazał w nim na negatywny wpływ nowelizacji ustawy o KRS na prawo stron do „sądu ustanowionego ustawą”, stwierdzając: „na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów

zasiadających w KRS – prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych – władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały – o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS (pkt 274 wyroku z dnia 22.07.2021 r., skarga 43447/19; tłumaczenie wyroku na język polski dostępne w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC). W późniejszym wyroku Wielkiej Izby z 15 marca 2022 r. w sprawie Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18) Europejski Trybunał Praw Człowieka przyjął, że „cały ciąg wydarzeń w Polsce wyraźnie wskazuje na to, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, poczynwszy od poważnych nieprawidłowości w wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 r., poprzez przebudowę KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, po rozszerzenie kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększenie jego roli w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów” (pkt 348 wyroku według tłumaczenia na język polski dostępnego w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

W przywołanej już uchwale Sądu Najwyższego w sprawie I KZP 2/22 wskazano ponadto, że: „Najistotniejszym skutkiem dopuszczenia do funkcjonowania, w przestrzeni obejmującej swoim zasięgiem proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest obalenie funkcjonującego dotąd in gremio i a priori domniemania niezawisłości tak powołanego sędziego. Nie istnieje ono już w stosunku do kandydatów, którzy przystąpili do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. Nie oznacza to samo w sobie stwierdzenia ich stronniczości, lecz nie ma, wobec opisanego wyżej «skażenia» procesu nominacyjnego, możliwości prostego odwołania się do tego domniemania”. Oznacza to, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od dnia 17 stycznia 2018 r., należy ustalić in concreto.

Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przeprowadzając test niezależności i bezstronności sądu w kontekście ewentualnego zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., należy mieć na względzie szereg okoliczności. Oprócz wadliwości samego procesu nominacyjnego sędziego, istotną rolę w tej ocenie powinny odgrywać m.in.: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrejonalnej kompetencji władzy politycznej, udział w pracach gremiów powiązanych z władzą polityczną, wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji władzy politycznej, co obejmuje również tzw. delegacje ministerialne, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej, charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu, a także działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję RP ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów politycznych władzy wykonawczej (zob. wyroki SN: z 19.10.2022 r., II KS 32/21; z 30.05.2023 r., II KK 23/22; z 14.06.2023 r., II KK 489/21; z 12.12.2023, II KK 74/22; z 22.03.2024 r., III KK 490/23).

Powyższe poglądy nakreślają więc standard badania instytucjonalnego aspektu niezawisłości sędziego.

Przenosząc je na grunt niniejszej sprawy i stosując tak wypracowane kryteria do osoby sędziego Sądu Okręgowego w Suwałkach – X. Y., celem zbadania, czy sędzia ten legitymuje się bezstronnością i niezawisłością w ich wymiarze instytucjonalnym, na samym wstępie należało stwierdzić, że jego awans do Sądu Okręgowego w Suwałkach stanowił efekt wniosku Krajowej Rady Sądownictwa, procedującej w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Stan ten spowodował wzruszenie domniemania istnienia wyżej wspomnianych, nieodzownych aspektów pełnienia służby sędziowskiej, nakazując ich weryfikację z

uwzględnieniem okoliczności sprawy prowadzonej przez sąd orzekający z jego udziałem.

Realizując tę powinność Sąd Najwyższy – przyjmując strukturę chronologiczną – ustalił, co następuje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 czerwca 2010 r. X. Y. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Suwałkach.

Z dniem 14 stycznia 2016 r. wymieniony uzyskał delegację do Ministerstwa Sprawiedliwości, na okres od 3 lutego 2016 r. do 2 sierpnia 2016 r. jako główny specjalista w Departamencie Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości. Na okres pełnienia tych obowiązków uzyskał dodatek z tytułu funkcji – 0,39 mnożnika podstawy wynagrodzenia oraz dodatek specjalny o wysokości 20% sumy wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego miesięcznie brutto. Z dniem 10 stycznia 2017 r. dodatek specjalny zwiększony został do 25%.

Z dniem 12 lipca 2016 r. wyżej opisana delegacja sędziego do Ministerstwa Sprawiedliwości została przedłużona od 3 sierpnia na czas nieokreślony z dodatkiem specjalnym 20%.

Z dniem 30 marca 2017 r. sędziemu X. Y. powierzono obowiązki głównego specjalisty w Departamencie Nadzoru Administracyjnego, pozostawiając dodatek specjalny i funkcyjny w dotychczasowej wysokości

W dniu 24 czerwca 2017 r. wymienionemu powierzono obowiązki głównego specjalisty w Departamencie Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych, pozostawiając dodatek specjalny 20% oraz dodatek funkcyjny 0,39 mnożnika podstawy wynagrodzenia. W ramach ww. delegacji sędzia X. Y. pracował nad regulacjami dotyczącymi zasad przydziału spraw, określonymi w Regulaminie urzędowania sądów powszechnych oraz powiązanym z tymi zagadnieniami Systemem Losowego Przydziału Spraw („SLPS).

W grudniu 2017 r. doszło do uchwalenia nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Nowela wprowadziła wybór 15 członków KRS-sędziów na wspólną czteroletnią kadencję przez Sejm - wcześniej wybierały ich środowiska sędziowskie. Nowych kandydatów do KRS mogły zgłaszać grupy 25 sędziów oraz co najmniej

dwóch tysięcy obywateli. Dokonany w marcu 2018 r. wybór nowych członków Rady przerwał kadencje dotychczasowych.

Sędzia X. Y. udzielił poparcia kandydatom do KRS sędziom: Maciejowi Nawackiemu i Pawłowi Styrnie.

Od 1 października 2018 r. do 31 marca 2020 r. sędzia X. Y. był delegowany do pełnienia czynności sędziego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach. Delegacje w tym zakresie uzyskiwał od Prezesa Sądu Okręgowego w Suwałkach (na okres 1.10.2018 r. – 31.03.2019 r.), oraz Ministra Sprawiedliwości, w imieniu którego akt delegacji podpisywał, na okres od 1.04.2019 r. – 30.09.2019 r., sędzia Łukasz Piebiak.

W międzyczasie, w 2018 roku sędzia X. Y. zgłosił swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach (M.P. z 2018 r. pod poz. 1041). W związku z ubieganiem się o stanowisko sędziego Sądu Okręgowego, przeszedł ocenę kwalifikacji dokonaną przez X.2 Y.2 - sędzię wizytator do spraw karnych Sądu Okręgowego w Ostrołęce. Opiniująca stwierdziła, że kandydat posiada szeroką wiedzę z prawa karnego. Obowiązki orzecznicze wykonywał na dobrym poziomie z dużym zaangażowaniem i odpowiedzialnością. Opiniowany cechuje się jak wynika z prowadzonych postępowań wysoką kulturą, sumiennością, stanowczością. W ocenie sędzi wizytator X. Y. jest dobrym (podkr. SN) kandydatem na stanowisko sędziego sądu okręgowego.

Na podobnym poziomie, akcentującym wystarczające („odpowiednie” kwalifikacje – z dwoma wyjątkami – zostały ocenione przez sędziów-wizytatorów kandydatury pozostałych osób biorących udział w przedmiotowym konkursie.

W odniesieniu do jednego z kontrkandydatów sędziego X. Y., w osobie sędziego X.1 Y.1, ocenę jego kwalifikacji sporządził X.3 Y.3 – sędzia Sądu Okręgowego w Białymstoku, stwierdzając, że opiniowany dysponuje niewątpliwie bogatą i wszechstronną wiedzą prawniczą z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego. Nieobce są mu również zagadnienia z zakresu szeroko rozumianej cywilistyki, gdyż orzekał w sprawach rodzinnych i nieletnich. Na szczególne wyróżnienie zasługują wyniki statystyczne w zakresie obciążenia i wydajności pracy kandydata. Nie budzi żadnych zastrzeżeń terminowość sporządzanych przez niego uzasadnień. W konkluzji sędzia wizytator stwierdził, że wyniki orzecznictwa Pana X.1

Y.1, poziom jego wiedzy prawniczej i umiejętności zawodowych, a także predyspozycje osobowościowe pozwalają na uznanie, że nie tylko spełnia on ustawowe kryteria, ale jest bardzo dobrym kandydatem (podkr. SN) na stanowisko sędziego sądu okręgowego.

Z kolei wobec kontrkandydatki w osobie X.4 Y.4, ocenę kwalifikacji (w zakresie spraw karnych) sporządził X.5 Y.5 - sędzia wizytator Sądu Okręgowego w Olsztynie, który stwierdził, że kandydatka jest pracowita, rzetelna, sumienna i terminowa w wykonywaniu obowiązków służbowych, o czym świadczą nie tylko dane statystyczne i wyniki badania akt, ale również opinie jej bezpośrednich przełożonych. Sprawnie organizuje pracę i w sposób umiejętny i trafny podejmuje decyzje procesowe. Na podkreślenie zasługuje to, że wszystkie uzasadnienia sporządzone zostały w ustawowym terminie oraz bardzo dobra stabilność orzeczeń (podkr. SN). Postawa etyczno-moralna opiniowanej nie budzi żadnych zastrzeżeń. Kandydatka jest osobą taktowną i koleżeńską, dokładną, a jednocześnie bezkonfliktową, potrafiącą współpracować w zespole. Posiada niewątpliwie rozległą wiedzę prawniczą, którą systematycznie pogłębia przez udział w szkoleniach.

Ocenę kwalifikacji (w zakresie spraw cywilnych) X.4 Y.4 sporządził X.6 Y.6 - sędzia Sądu Okręgowego w Łomży, który stwierdził, że ocena pracy kandydatki, w okresie sześciu miesięcy orzekania przez nią w sprawach cywilnych, wypada bardzo dobrze (podr. SN), z uwagi choćby na fakt, że dotychczas wyspecjalizowała się ona w orzekaniu w sprawach karnych. Za taką oceną przemawia wysoki poziom orzecznictwa w sprawach cywilnych mierzony wynikami w instancji odwoławczej. Opiniujący podkreślił, że kandydatka orzekała we wszystkich rodzajach spraw rejestrowanych w wydziale cywilnym, poruszała się sprawnie zarówno w przepisach prawa materialnego, jak i procesowego. Jej wyniki pracy zasługują na wysoką ocenę, biorąc pod uwagę poziom merytoryczny pracy oraz pracowitość i zaangażowanie w wykonywanie obowiązków służbowych. Opiniowana potrafiła w sposób właściwy zorganizować sobie pracę, co umożliwiało sprawne rozstrzyganie spraw cywilnych. Osiągnięty poziom prawniczy, przygotowanie merytoryczne oraz wysoki poziom kultury osobistej i właściwe podejście do obowiązków stanowią podstawę do stwierdzenia, że Pani X.4 Y.4 równie sprawnie podoła obowiązkowi na stanowisku sędziego sądu okręgowego.

Pomimo niebudzącej wątpliwości treści opinii dotyczących pracy merytorycznej kandydatów, sporządzonych przez doświadczonych sędziów, w tym – wizytatorów, w konkluzji uchwały KRS nr [...]1 z dnia 25 czerwca 2019 r., w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach, zaakcentowano wyłącznie rozległy poziom kwalifikacji X. Y.. Stwierdzono, że o przedstawieniu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie Pana X. Y. do pełnienia urzędu na wolne stanowisko sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach zdecydował całokształt okoliczności sprawy, a w szczególności ocenione łącznie: wysokie kwalifikacje merytoryczne, potwierdzone uzyskaną oceną kwalifikacyjną, w której podkreślono efektywność jego pracy, szybkość i sprawność podejmowanych czynności oraz terminowość, a także różnorodne i bogate doświadczenie zawodowe. Rada wzięła również pod uwagę, że kandydat stale doskonali swoje umiejętności zawodowe i pogłębia posiadaną wiedzę prawniczą, uczestnicząc w różnego rodzaju formach kształcenia a ponadto prowadzi działalność dydaktyczną i jest autorem artykułu o tematyce prawniczej.

W odniesieniu zaś do pozostałych kandydatów ograniczono się do stwierdzenia, że „z ocen kwalifikacji kandydatów wynika, że pozostali kandydaci posiadają odpowiednią znajomość przepisów prawa i są należycie przygotowani do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Podnoszą także swoje kwalifikacje w ramach realizacji procesu doskonalenia zawodowego. Jednakże w niniejszym postępowaniu nominacyjnym ich kwalifikacje zostały ocenione niżej, na podstawie materiału zebranego w toku postępowania, od kwalifikacji kandydata przedstawianego z wnioskiem Pana X. Y.” oraz, że „pozostali kandydaci uczestniczący w niniejszym postępowaniu konkursowym posiadają – w świetle zgromadzonych w sprawie materiałów – niższe kwalifikacje zawodowe od Pana X. Y.”.

Przy tym wszystkim należy odnotować, co również KRS powinna mieć w polu uwagi w toku procesu decyzyjnego, że Kolegium Sądu Apelacyjnego w Białymstoku na posiedzeniu 25 marca 2019 r. zaopiniowało kandydatów w następujący sposób:

- X.1 Y.1 - 4 głosy „za”, 1 głos „przeciw”;
- X.4 Y.4 - 5 głosów „za”, 0 głosów „przeciw”;

– X. Y. - 1 głos „za”, 4 głosy „przeciw”.

Tylko dla porządku przypomnieć należy, co KRS również dostrzegła że podczas posiedzenia 25 kwietnia 2019 r. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Apelacji Białostockiej wstrzymało się od opiniowania kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie na obszarze apelacji białostockiej zgodnie z uchwałą nr 1 z dnia 3 grudnia 2018 r. Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Apelacji Białostockiej.

Ostatecznie, przedmiotową uchwałą KRS nr [...]1 z dnia 25 czerwca 2019 r. Rada przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie X. Y. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach.

W konsekwencji, postanowieniem Prezydenta RP Nr [...] z dnia [...] 2019 r. (opubl. w dniu [...] 2020 r., M.P. z 2020 poz. 16) X. Y. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Suwałkach.

Powyższa analiza pozwala odnieść nieodparte wrażenie o wystąpieniu na w 2016 roku „punktu zwrotnego”, dynamizującego karierę zawodową sędziego X. Y., którą zapoczątkowała delegacja do Ministerstwa Sprawiedliwości. Z pewnością również do wzmocnienia pozycji zawodowej wyżej wymienionego i zyskania bardziej przychylnego spojrzenia Krajowej Rady Sądownictwa mogło przyczynić się udzielenie poparcia wcześniej wymienionym kandydatom do Krajowej Rady Sądownictwa, tworzonej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego na kanwie spraw, których oś rozważań *in concreto* stanowią wnioski cytowanej wcześniej uchwały połączonych Izb SN z 23 stycznia 2020 r., nakreśla mechanizm opierający się na funkcjonowaniu kręgu osób popierających określone kandydatury do KRS (niejednokrotnie te same), a osoby te – równolegle lub zaraz potem – awansują w hierarchii sądowej i sądowo-administracyjnej. Wątpliwości, czy funkcjonujący w takim układzie sędziowie – w tym niewątpliwie również sędzia X. Y. – pozostają w pełni niezależni od osób udzielających im wsparcia i stwarzających dogodne warunki kontynuowania kariery, są tym większe, jeżeli uwzględnić, że wymieniony udzielił poparcia kandydaturze do

KRS sędziego Macieja Nawackiego – Prezesa Sadu Rejonowego w Olsztynie i sędziemu Pawłowi Styrnie, a więc członkowi KRS zarówno w kadencji 2018-2022, jak i od 2022 r.

Z punktu widzenia nakreślonych wcześniej kryteriów badania instytucjonalnego aspektu niezawisłości sędziowskiej, fakt udzielenia poparcia określonym osobom do KRS w składzie nakreślonym nowelą z 2017 r. ma niebagatelne znaczenie. Nastąpiło bowiem w realiach powszechnej – przynajmniej w środowisku prawniczym – wiedzy iż działalność KRS narusza wiążące Polskę prawo międzynarodowe. Sędzia udzielający, mimo stanowczego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE, wspieranego szerokimi wypowiedziami autorytetów prawniczych – przedstawicieli doktryny, poparcia kandydatom do niekonstytucyjnego organu, w sposób jednoznaczny wyraża aprobatę dla politycznych celów, jakie towarzyszyły ówczesnej większości parlamentarnej w „reformach” sądownictwa. Faktem notoryjnym jest uzasadnienie zmian w strukturze KRS w 2018 r. Chodziło, czego zresztą autorzy zmian nie ukrywali, o przejęcie mechanizmu nominacji sędziowskich, by władza ustawodawcza i wykonawcza otrzymała większy wpływ i kontrolę nad tym procesem. Pierwszy „nabór” do sędziowskiej części KRS spotkał się z bojkotem środowiska sędziowskiego, co spowodowało, że listy poparcia kandydatów zostały utajnione, gdyż jak się ostatecznie okazało, osoby te miały problem z zebraniem wymaganej liczby podpisów (praktycznie wszyscy uzyskali minimalną liczbę głosów poparcia, a w przypadku jednego sędziego – nie udało się nawet to, z uwagi na wycofanie poparcia przez dwie osoby).

Mając wszystko to na uwadze, przypadek w którym sędzia decyduje się jednak aktywnie wziąć udział w kolejnym cyklu zgłoszeń kandydatów do sędziowskiej części organu nie posiadającego cech konstytucyjnej KRS, przez udzielenie poparcia kilku kandydatom – podaje publicznie w uzasadnioną wątpliwość swoją niezależność, gdyż deklaruje tym samym poparcie dla politycznej agendy, której celem jest właśnie podporządkowanie wymiaru sprawiedliwości władzy wykonawczej i ustawodawczej (zob. wyroki SN: z 18.01.2024 r., III KK 356/23; z 22.03.2024 r., III KK 490/23).

Powracając jednak do analizy przebiegu kariery sędziego X. Y., nie sposób nie dostrzec, że spotykał się on z „życzliwością decyzyjną” ze strony organów władzy

wykonawczej. Umożliwiono mu delegacje do Ministerstwa Sprawiedliwości wiążące się z dostrzegalnymi, zwiększonymi dodatkami finansowymi, pracę w podporządkowanej ściśle Ministrowi Sprawiedliwości Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, a w stosunkowo krótkim czasie umożliwiono awans do Sądu Okręgowego, w dużej mierze w wyniku wyjątkowo korzystnego stanowiska KRS, zdającego się silnie podkreślić pozytywne cechy kandydata, deprecjonującego dorobek wiedzy, kwalifikacji i predyspozycji innych osób biorących udział w konkursie.

Należy silnie podkreślić, że Sąd Najwyższy nie ma zastrzeżeń do argumentów zawartych w opinii sędziego-wizytatora, pozytywnie wypowiadającego się o pracy orzeczniczej sędziego X. Y.. Faktem natomiast jest, że samo pozytywne wywiązywanie się z obowiązków przynależnych sędziemu sądu rejonowego, poszanowanie prawa oraz regulacji organizacyjnych należą do istoty służby sędziowskiej i nie powinno być niczym nadzwyczajnym. Trudno również, w sytuacji wzajemnego powiązania środowiskowego pomiędzy upolitycznioną Krajową Radą Sądownictwa a Ministrem Sprawiedliwości, będącym z samego założenia politykiem, akcentować delegacje sędziego do Ministerstwa Sprawiedliwości, czy pracę w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Wreszcie pewne wątpliwości budzi eksponowanie przez KRS autorstwa jednego artykułu (nie określono, czy ma on charakter naukowy – dopisek SN), opublikowanego w piśmie „Na wokandzie” stanowiącym – za Ministerstwem Sprawiedliwości – „bezpłatny kwartalnik informacyjny” wydawany przez to Ministerstwo.

Co jednak pogłębia wątpliwości związane z wynikiem postępowania konkursowego, to zignorowanie przez Krajową Radę Sądownictwa wyraźnie lepszych ocen kontrkandydatów do objęcia urzędu sędziego sądu okręgowego, którzy nie tylko legitymowali się lepszymi („bardzo dobrymi”) predyspozycjami, ale również większym doświadczeniem orzeczniczym, pełnieniem stanowisk funkcyjnych, czy wreszcie zyskali bezspornie większe poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego w Białymstoku.

Ujawnione wcześniej okoliczności z drogi zawodowej sędziego potwierdzają jego silny związek z osobami powiązanymi z władzą wykonawczą, w istocie z Ministrem Sprawiedliwości, pozytywnie wpływający na dalszy rozwój tej kariery.

Podsumowując wszystkie te okoliczności związane z osobą sędziego X. Y. Sąd Najwyższy doszedł do następujących wniosków:

1. Udzielenie poparcia 2 osobom do KRS, który to organ od 2018 r. nie stoi na straży niezależności i niezawisłości sędziów (oceny takie są prezentowane także w orzecznictwie nie tylko SN ale także ETPC i TSUE) świadczy o aprobowaniu przez tego sędziego takiego kształtu KRS i kierunków jej działania. Nie sposób więc odseparować osoby ww. Sędziego od władzy ustawodawczej i wykonawczej, skoro taki skład Krajowej Rady Sądownictwa był wynikiem działań polityków koalicji rządzącej w latach 2015-2023.
2. Delegacje do Ministerstwa Sprawiedliwości, poczynając od 2016 r. pozwoliły na zdynamizowanie w krótkim czasie kariery Sędziego, czego wyrazem było powierzenie mu kolejnych delegacji, oraz pracy w charakterze wykładowcy w podporządkowanej Ministerstwu Sprawiedliwości Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, co wiązało się z pozyskaniem szeregu dodatków finansowych oraz delegacji do Sądu Okręgowego w okresie bezpośrednio poprzedzającym postępowanie konkursowe;
3. Proces opiniowania ww. Sędziego przez KRS jako kandydata na sędziego Sądu Okręgowego w Suwałkach był ukierunkowany, pomijający niewyróżniające się doświadczenie orzecznicze, w przeciwieństwie do kontrkandydatów, czy – co bardzo istotne – kategoriyczny głos Kolegium Sądu Apelacyjnego.

Wszystko to świadczy o tym, że sędzia cieszył się niesłabnącym zaufaniem ze strony władzy wykonawczej, z pewnością pozytywnie odbierającej fakt udzielenia poparcia kandydatom wymienionych osób do KRS.

Na te wszystkie okoliczności, Sąd Najwyższy nie mógł pozostać obojętny. Uwzględnić trzeba przy tym charakter sprawy, w której akt oskarżenia wniósł prokurator, a więc oskarżyciel publiczny (art. 45 § 1 k.p.k.) podległy służbowo i merytorycznie Prokuratorowi Generalnemu (art. 13 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 390), którym jest Minister Sprawiedliwości (art. 1 § 2 tej ustawy). Wydając wyrok skazujący oskarżonego orzekał więc na korzyść władzy wykonawczej – tej, której w znaczącym zakresie zawdzięczał zawodowy awans i powołanie na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego. Obiektywny obserwator mógł w tych okolicznościach powziąć

przekonanie o związaniu sędziego z władzą wykonawczą wykraczającym poza stosunki o charakterze służbowym.

Dlatego należało dojść do przekonania, że skład Sądu Okręgowego, który wydał zaskarżony kasacją prawomocny wyrok nie spełniał – ze względu na udział w składzie orzekającym sędziego X. Y. – kryteriów niezależności i bezstronności przynależnych „sądowi ustanowionemu ustawą” w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym.

Okoliczności tych nie uwzględnił Sąd Apelacyjny, nie rozważając zaskarżonego orzeczenia w płaszczyźnie powołanych wyżej okoliczności, przedwcześnie utrzymując – co do istoty – w mocy wyrok skazujący obarczony bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Z tych względów objęty wnioskiem o wznowienie postępowania sądowego wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego podlegały, na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 542 § 3 k.p.k., uchyleniu w całości, w tym także co do pozostałych oskarżonych (art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.) a sprawa – przekazaniu Sądowi Okręgowemu w Suwałkach, jako Sądowi I instancji, do ponownego rozpoznania.

Przystępując do ponownego rozpoznania sprawy, Sąd odwoławczy powinien w pierwszym rzędzie rozważyć należytość obsady Sądu.

Uwzględniając powyższe argumenty, orzeczono jak w wyroku.

J.J.

r.g.

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik